

CHURSKÝ MODEL VNÚTORNÉHO ČLENENIA

Učenie sa v tvorivom prostredí

Vnútorne členenie je jednou zo základných výziev moderného učenia. Avšak pri všetkom, čo musia dnes v procese vzdelávania učitelia zvládnuť, si môžeme len ťažko predstaviť ešte nejaké vnútorne členenie. V mestskej škole v meste Chur však existuje osvedčený model.

Model je založený na spôsobe učenia v škôlke. Škôlka pracuje vo vnútorne členenom systéme vo vekovo zmiešaných skupinách. Škôlka tak vytvára ideálny priestor pre rozvoj sociálnych kompetencií, základných zručností a vedomostí. Učebné materiály sú deťom neustále k dispozícii.

Pri prechode do 1. triedy ZŠ sa musia deti prispôbovať zmenenému prostrediu. Organizačný model, ktorý deti poznajú zo škôlky a dôverujú mu, sa zmení, a oni stoja zoči-voči novým nárokom. Predpoklady detí sú v princípe natoľko rozdielne, že nie je možné aby sa novému prostrediu všetky rýchlo a dobre prispôbili. Náročný proces prispôbovania sa, bol celé roky považovaný za problém detí, ktoré sa nevedeli prispôbiť, a nie za problém nevhodného modelu vzdelávania.

Zmena základnej štruktúry triedy umožňuje učiteľovi lepšie zvládnuť prechod z bežného modelu vyučovania na model vyučovania vnútorne štruktúrovaného. Úloha učiteľa sa zmení bez nutnosti vzdať sa osvedčených metód a procesov.

Učenie podľa Churského modelu pozostáva zo spoločných prvkov (rituály, spievanie v kruhu, hranie sa), z aktivít v kruhu (ako napr. prednáška, diskusia), z práce na základe ponuky (diferencovanie na rôznych miestach triedy) a voľného učenia sa (práca na individuálnych projektoch).

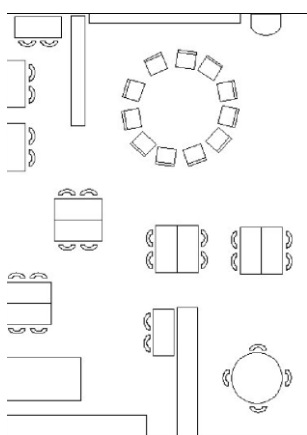
Obrázok: vzorom je škôlka. Model z mesta Chur vychádza z modelu výučby v škôlke.

K vnútornému členeniu v desiatich krokoch.

1. Zmena základnej štruktúry

Priestor je ako ďalší pedagóg. V centre je kruh ako priestor spoločného stretávania sa a priestor pre rôzne vstupy, rozhovory a prednášky. Lavice a stoličky sú náhodne roztrúsené po triede tak, aby vytvárali rôzne pracovné prostredia, medzi ktorými si žiaci môžu vyberať. Vlastné miesto na sedenie alebo vlastné pracovné miesto sa v takejto triede nenachádza, svoje osobné veci majú deti v skrinke. Deti, ktoré sa iba s námahou vedia koncentrovať, vyhľadávajú tiché a pokojné miesta pre prácu, ktoré poskytujú málo zdrojov pre rozptýlenie pozornosti, alebo sú na také miesta nasmerované učiteľom.

V spoločnom kruhu majú deti svoje stabilné miesto, v triede ako takej potom už nie. Trieda už nemá žiadnu prednú alebo zadnú časť, tabuľa tiež stráca svoju pozíciu centrálného bodu.

2. Skrátenie jednotlivých fáz učenia

Zjavným prvkom v takomto usporiadaní učenia je, že prednáška alebo výklad učiteľa pred triedou celou alebo jej časťou má obmedzené trvanie tak, aby sa tým naopak rozšíril čas pre individuálne učenie. V spoločnom kruhu zabránime realizácii takých aktivít, pri ktorých musia rýchlejšie pracujúce deti čakať na tie pomalšie pracujúce.

3. Vytváranie úloh

Úloha je ako taká dôležitým prvkom konceptu. Keďže realizujeme učenie orientované na ciele, musia byť tieto nastavené dobre.

Dobré úlohy sú podnetné a vedú k nášmu cieľu. K tomu, čo sa chceme naučiť. Otvorené úlohy potom umožňujú ďalšie diferencovanie a vypracovanie tej istej úlohy rôznymi formami.

4. Dosiahnutie tvorivého prostredia

Prostredie, v ktorom sa má dieťa učiť, pozostáva z rôznych ponúk, ktoré tematicky pasujú k predmetom učenia a na rôznych úrovniach umožňujú učenie sa. Môže to byť tri až päť konkrétnych ponúk (pomôcok, hier, konkrétnych aktivít).

Pri ďalšej hodine, ktorú chceme zamerať na učenie sa niečoho konkrétneho, rozšírime ponuku o ďalšie prvky. Prvky, ktoré už boli využité, môžeme z priestoru znova odstrániť, zostávajú však aspoň niekoľko hodín, ktoré chceme konkrétnej veci venovať. Takto sa nám prostredie priebežne mení podľa potrieb a aktuálnych tém. Dobré kreatívne prostredie obsahuje ponuku pre všetky nároky, ktoré na neho máme. Náročnosť jednotlivých pomôcok nie je definovaná ani popísaná. Deti si veľmi rýchlo vyberú práve tak náročné pomôcky a spôsoby, ktoré reflektujú ich momentálnu úroveň rozvoja.

5. Starajme sa o didaktiku „bieleho listu“

Stále a stále podnecujeme deti aby úlohy vymýšľali samé. Takým spôsobom im dáme možnosť prejsť a využiť ich vlastný potenciál.

6. Budujme poradné štruktúry

Dieťaťu musí byť jasné, čo robiť, ak nevie, čo ďalej. V princípe sa však spôsob, ako spolu dieťa a učiteľ vychádzajú, musí vyvíjať.

Spolužiaci a spolužiačky sú čím ďalej tým viac prostriedkom učenia sa, pomáhajú si navzájom.

7. Metódy a stratégie učenia spájame

Aby sme (sa) dokázali samostatne učiť, potrebujeme metódy a stratégie, ktoré musia byť deťom postupne objasňované.

8. Často vedieme rozhovory o priebehu učenia

V otvorenom spôsobe učenia hrá veľkú úlohu argumentovanie a zdôvodňovanie. Prostredníctvom nich učiteľ môže lepšie pochopiť pohľady a spôsoby premýšľania jednotlivých detí.

9. Plánujme individuálny učebný plán

Keďže pri tomto spôsobe učenia sa stáva jasným, kde sa dieťa v procese učenia práve nachádza, môžu byť ďalšie kroky lepšie plánované a eventuálne môžu byť definované i podporné metódy (napr. spolu so „školskou pedagogikou dobra“ – študijný odbor vo Švajčiarsku, originál „*Schulischer Heilpädagogik, SHP*“). Legasténia a dyskalkúlia sú často prejavom nedôsledne prevedeného učebného plánu.

Chyby sú v tomto procese diagnostickými oknami a ukazujú nám, kam máme našu ďalšiu prácu smerovať.

10. Umožniť prebiehanie procesov a požadovať očakávanie výsledkov od žiakov samotných

Všadeprítomná kontrola pri klasickej forme vzdelávania nám vsugeruje absolútnu kontrolu. Často preto pedagógovia majú pochybnosti, či sa deti v koncepte otvoreného vzdelávania učia správne a dosť a či je možné mať prehľad o každom dieťati.

Skúsenosti ukazujú, že z vnútra diferencovaný systém vzdelávania nám poskytuje lepšie informácie o stave vzdelávania sa, učenia sa jednotlivých detí, ako systém klasický.

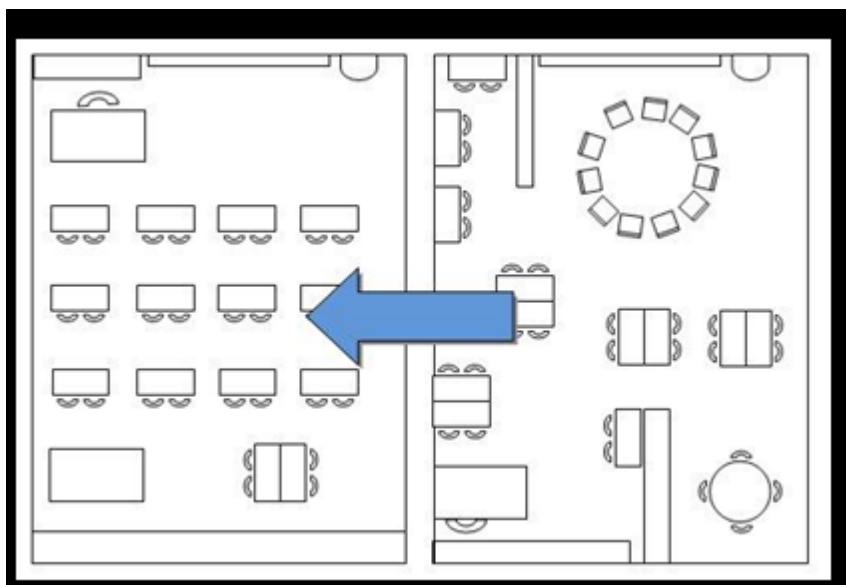
Veľká výzva spočíva v akceptácii prebiehajúcich procesov, pričom vlastné očakávania musí učiteľ držať na uzde. Rozhodujúce nie je, čo si praje učiteľ, ale to, čo sú deti schopné sa naučiť a ako ich na cestu k tomu, aby sa to naučili, priviesť.

Hodnoty, očakávania, poznámky

- *Keď umožníme priebeh prirodzených procesov, naberá prirodzená forma učenia na dôležitosť.*
- *Tlak na to, aby sme vedeli, ako na tom deti sú, sa znížil. Kontrola sa stala menej dôležitou. Tento spôsob výučby poukazuje na prirodzenú formu detských schopností.*
- *Vnútorne členenie procesu vzdelávania nám umožní získať čas pre pozorovanie.*
- *Deti majú možnosť výberu, čo zvyšuje ich nasadenie a nadšenie pre učenie sa.*
- *Tabuľa už nie je centrom.*
- *Polovica vie po inštrukciách hneď pracovať, pretože presne rozumela, o čo ide. 30% potrebuje ďalšie vysvetlenie a ostatných 20% to nezvládne a preto potrebujú vedenie krok za krokom.*
- *Rytmus sa sám rozptýli – vyrušovanie sa rieši samo alebo k nemu vôbec nedochádza.*
- *Deti pracujú úžasne samostatne, čo učiteľovi umožňuje pracovať individuálne s deťmi, ktoré to potrebujú.*
- *Práca podľa plánu môže otvárať nové možnosti alebo môže byť extrémne zužujúca.*
- *Pozorovanie návštevníčky: „páčilo sa mi, že deti sa bavili o látke, pomáhali si navzájom a podporovali sa“.*
- *Časť detí už pred jesennými prázdninami počíta s číslami do 20.*

Ako zmením triedu zo štandardnej na triedu pre vnútorne diferencovanú výučbu?

Možnosť prvá – nové prvky integrujeme do starého konceptu. Vždy, keď ľudia stoja pred novou úlohou, snažia sa integrovať do nového prostredia známe veci zo starého prostredia. V škole to znamená: rozvrh hodín, pracovné vyučovanie, spoločné učenie a iné nové formy učenia budú integrované do doterajších foriem. Je tu iba jeden problém: negatívne efekty klasického vzdelávania strácajú na sile, aby sa mohli rozvinúť také procesy, ktoré kvalitu vzdelávania v novej forme zvyšujú. (Tieto procesy) sú aditívne pridávané (do procesu učenia). Preto sa učenie stane akosi náročnejšie.

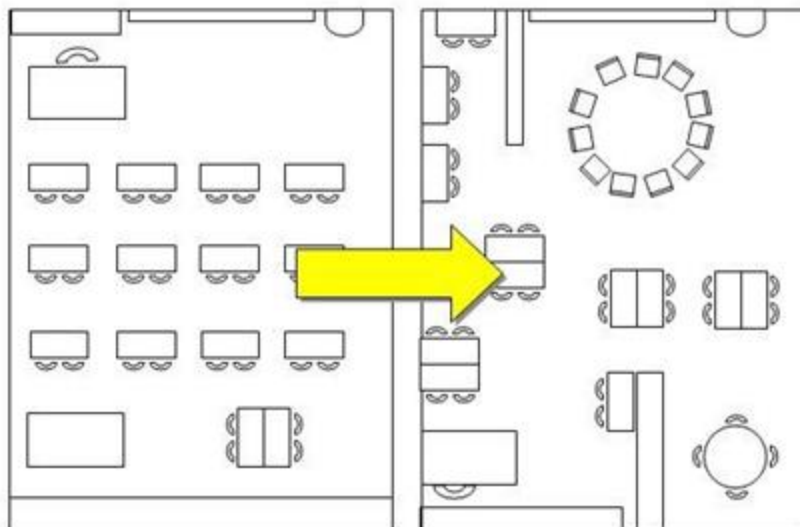

Druhá cesta vedie cez fyzický výzor triedy.

Možnosť druhá – vytvoríme absolútne nový koncept do ktorého integrujeme to dobré z toho starého. Fyzickým výzorom triedy sa myslí dosiahnutie nových štruktúr. Prichádza to na rad potom, ak nasadenie nových metód nestačí pre celkové zvládnutie vecí. Pre školu, resp. pre vzdelávanie to znamená toto: ak pre očividný pokrok nestačí to, čo sme urobili (zmenili sme prístup), musíme rozmýšľať o novej štruktúre. V novej a zmenenej štruktúre sa môže všetko nové rozvinúť. Novú štruktúru dosiahneme zmenou štruktúry triedy, fyzického rozmiestnenia a druhu nábytku. Aj učiteľ dostáva novú úlohu. Pretože učiteľove vstupy sú krátke, dostáva potom učiteľ čas na individuálne pozorovanie a pomáhanie skupinkám alebo deťom samostatne. Deti majú možnosť vybrať si také pomôcky a prostriedky na učenie, ktoré sa im práve hodia. Úlohou je získať

a vytvoriť toto prostredie a pomôcky čo najlepšie aby sa takýto systém vzdelávania mohol rozvinúť.

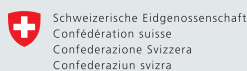
Učiteľ ďalej profituje zo svojich skúseností. Základná (zmenená) štruktúra triedy sťažuje učiteľovi návrat ku klasickej forme vzdelávania.

Daphne – Inštitút aplikovanej ekológie v rámci projektu tvorí a prináša inovatívny model celostného učenia, ktorý vychádza z humanistických princípov výchovy a využíva metódy príbehového vzdelávania.

PROGRAM ŠVAJČIARSKO-SLOVENSKEJ SPOLUPRÁCE
SWISS-SLOVAK COOPERATION PROGRAMME

BLOKOVÝ GRANT PRE MVO A PODPORU PARTNERSTIEV ŠVAJČIARSKO-SLOVENSKEJ SPOLUPRÁCE
REALIZUJE NADÁCIA EKOPOLIS
V SPOLUPRÁCI S PARTNERMI NADACIOU SOCIA A KÁRPATSKOU NADACIOU

WWW.BGSFM.SK